לך לך ב

א. שוין געדענקט פיל מאל (דאס וואס ס'איז מבואר אין חסידות בכ"מ[1]) וועגן דעם חילוק צווישן לימוד התורה און קיום המצות פון אברהם [ווי רז"ל[2] זאגן „אברהם אבינו זקן ויושב בישיבה כו'", „עשה אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא ניתנה"[3], און עד"ז ביי] יצחק ויעקב און די שבטים, און פון אידן לאחרי מ"ת — אז היות דער לימוד התורה וקיום המצות פון די אבות איז געווען פאר מתן תורה, איידער ס'איז געווען דער ציווי אויף לימוד התורה וקיום המצות, ובאופן דוירד ה' על הר סיני, ד.ה. אז זייער לימוד התורה וקיום המצות איז געווען (בכלל — באופן דאינו מצווה ועושה, נאר) מצ"ע ובכח עצמן[4], האבן זיי דעריבער ניט דערגרייכט צו דער מדרי' פון תורה ווי זי איז העכער פון נבראים אפילו הכי נעלים, נאר ווי תורה האט אי שייכות און איז פארבונדן מיט נבראים און זייער עבודה:

משא"כ לאחר מ"ת, וויבאלד ס'איז שוין דא ציווי מלמעלה אויף לימוד התורה וקיום המצות, האט מען צוזאמען דערמיט (געגעבן) אויך דעם כח (המצווה) הבורא צו דערגרייכן צו עצמות התורה ווי זי איז העכער לגמרי פון וועלט[5].

און דעריבער זאגט דער רמב"ם[6]: „שכל מה שאנו מרחיקים או עושים היום אין אנו עושין אלא במצות הקב"ה ע"י משה רבינו ע"ה לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו כגון זה שאין אנו אוכלין אבר מן החי אינו מפני שהקב"ה אסרו [אותו] לנח, אלא לפי שמשה אסר עלינו אבמ"ה במה שצוה בסיני שיתקיים איסור אבמ"ה וכמו כן אין אנו מלין מפני שאברהם אבינו ע"ה מל עצמו ואנשי ביתו[7] אלא מפני שהקב"ה צוה אותנו ע"י משה רבינו שנמול כמו שמל אברהם אבינו ע"ה, וכן גיד הנשה אין אנו הולכים אחר איסור יעקב אבינו אלא מצות משה רבינו ע"ה".

וואס דוקא (קיום) תורה ומצות ווי

---

1) ד"ה זכור תרנ"ד. ד"ה וכל העם תרע"ח. ד"ה השקיפה תרפ"ט בסופו (סה"מ תש"י ע' 280). ד"ה וכל העם תש"ו. ועוד. וראה בכללות הענינים המבוארים לקמן — ספר הערכים־חב"ד ח"א ערך אבות. וש"נ.

2) יומא כח, ב.

3) קדושין פב, א. פרש"י תולדות כו, ה (באברהם). שם כו, יב. כז, ג. ט (ביצחק). וישלח לב, ה (ביעקב).

4) להעיר מפרש"י ר"פ נח (ד"ה את האלקים) „אבל אברהם הי' מתחזק ומהלך בצדקו מאליו" (אלא ששם הוא בניגוד לנח).

5) ראה במקומות שנסמנו בהערה 1 ההוכחה לזה (שהנברא בכח עצמו אינו יכול להגיע למעלה משרשו ומקורו) מזה דשיערו חז"ל (יומא לא, א) דמעין עין עיטם גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמה מהמקוה של כה"ג כו'.

6) פיה"מ ספ"ז דחולין.

7) להעיר שהרמב"ם כתב „מל עצמו ואנשי ביתו" ולא כתב שהקב"ה צוה לאברהם שימול עצמו (וכיו"ב), אף שאברהם נצטווה ע"ז בפרשתנו (יז, א ואילך) — וי"ל בדוחק כי בזה מדגיש דכח הבורא במצות הוא רק בהציווים לאחר מ"ת. משא"כ לפני מ"ת גם בזה שנצטוו הרי לגבי המצות שלאחר מ"ת הרי"ז כאילו „מל עצמו" כי לא הי' בזה כח הבורא שלמעלה מהבריאה. אבל מקדים „לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו". ולהעיר שבאיסור אבר מן החי כתב „שהקב"ה אסרו [אותו] לנח". אבל שם הרי מדובר באיסור שהוא גם לב"נ. ואכ"מ. וראה לקו"ש ח"ה ע' 89 הערה 25. ועוד.

זיי זיינען געגעבן געווארן במ"ת האבן אין זיך דעם כח הבורא, וואס דורכדעם ווערט נמשך דער עצם התורה.

עפ"ז דארף מען פארשטיין: יעדער ענין אין תורה (מל' הוראה[8]) איז דאך א הוראה אין דער עבודה פון אידן (אויך) לאחר מ"ת — וואס איז די הוראה פון אריכות הסיפור פון עבודת האבות אין תורה שבכתב און אין תושבע"פ און בהרחב הביאור בדרושי חסידות וכו', וויבאלד אז דאס איז ניט די עבודה פון לימוד התורה וקיום המצות לאחר מ"ת, „ומאי דהווה הווה"[9]?

ב. דער רמב"ן[10] בפרשתנו איז מבאר אז דאס וואס די תורה איז מאריך „בספור המסעות וחפירת הבארות ושאר המקרים (פון די אבות) .. כולם באים ללמד על העתיד" [ווי עס שטייט אין מדרש[11] „כל מה שאירע לאבות סימן לבנים"], ווי ער איז מסביר „כי כאשר יבוא המקרה לנביא משלשת האבות יתבונן ממנו הדבר הנגזר לבוא לזרעו ודע כי כל גזירת עירין כאשר תצא מכח גזירה אל פועל דמיון תהי' הגזירה מתקיימת על כל פנים" (ווי ער ברייגט די דוגמאות בזה ביי די נביאים).

עד"ז ויתירה מזו, קען מען זאגן בנוגע די תורה ומצות של האבות (ווי עס איז מבואר בארוכה אין חסידות[12]), אז זייערע תורה ומצות זיינען געווען א הכנה ונתינת כח אז עס זאל קענען זיין נתינת התורה ומצות במ"ת, און אז אין די מצות וואס אידן טוען מיט דברים גשמיים לאחר מ"ת זאל זיך אויפטאן המשכת אלקות[13].

דאס איז אבער לכאורה ניט מספיק: וויבאלד אז דער סיפור וועגן עבודת האבות איז ארייגגעשטעלט געווארן אין תורה, וואס התורה היא נצחית[14], מוז מען זאגן אז דאס איז (ניט נאר א הודעה אדער הכנה, כנ"ל, נאר אויך) א הוראה נצחית (בפועל) אין דער עבודה לאחר מ"ת[15].

ג. ע"ד הנ"ל בנוגע עבודת האבות, איז אויך די שאלה בשייכות גלות מצרים: וואס איז די הוראה פון דעם סיפור התורה וועגן גלות מצרים פאר אידן בכל הזמנים ובכל המקומות (ובפרט נאך אז עס קען מערניט זיין א גלות ווי גלות מצרים[16])?

און ע"ד הנ"ל, איז אויך ביי דעם לכאורה ניט מספיק צו פארענטפערן מיט דעם ביאור הידוע[17], אז גלות

---

8) זח"ג נג, ב. גו"א ר"פ בראשית בשם הרד"ק. ראה זח"ג קנב, א.

9) ראה תו"ח פרשתנו פה, סע"ב (רפל"ד. שם פכ"ט. רפל"ו. ובכ"מ). אבל שם השאלה והביאור „למה קדם משה לכתוב ס' בראשית כו' למה קדמו לעיקר התורה", „האריכות" כו'.

10) יב, ו. וראה שם יב, יד"ד. יד, א. תולדות כו, א. וישלח לב, ד.

11) ראה תנחומא פרשתנו ט. ב"ר פ"מ, ו.

12) ראה תו"ח שם פג, סע"ג ואילך. חיי שרה קלה, סע"א ואילך (פכ"ט). קלו, א (פל"ד). אוה"ת ריש פרשתנו (עב, ב ואילך). תתרעה, א ואילך. ועוד.

13) וראה גם לקו"ש ח"א ע' 41. ח"ג ע' 758. ח"ה ע' 79 ואילך. ע' 88 ואילך.

14) תניא פי"ז. קו"א ד"ה ולהבין פרטי ההלכות (קס, א).

15) ע"ד הפשט מתורץ זה ע"פ פירוש רש"י ר"פ בראשית (שהרי בא לתרץ בנוגע לכל הפרשיות עד החודש הזה) — ראה מפרשי רש"י שם. לקו"ש ח"ה שיחה א' לפ' בראשית. ולהעיר: א) לכמה מפרשים קושיית רש"י היא בנוגע לסיפורי התורה. ב) י"ל שלפי תירוצו „כח מעשיו הגיד לעמו גו' שאם יאמרו כו'" מובן שגם ע"פ פשוטו של מקרא צריך להיות בעניני התורה הוראה נצחית בכל הזמנים. וראה לקו"ש שם שוה"ג להערה 6.

16) ראה גבורת ה' למהר"ל פס"א. זח"ב מ, א. ד"ה כימי צאתך תש"ח רפי"ב. לקו"ש ח"ה ע' 177. וראה לקו"ש חלק יח ע' 392.

17) תו"א עד, א ואילך. ועוד.

מצרים איז געווען א הקדמה צו מתן תורה — דהיינו, אז גלות מצרים איז געווען א „כור הברזל"[18], וואס האט געפועל'ט א זיכוך אין וועלט אז זי זאל זיין ראוי לקבלת התורה — וואס ווייבאלד דאס איז א חלק פון תורה, דארף מען זאגן אז דאס איז אן אופן נצחי און א הוראה בנוגע לפועל אין אלע זמנים אויך לאחר מתן תורה.

ס'איז נאר, וואס דער ענין פון „עבודת האבות" און „גלות מצרים" ווי זיי זיינען אין סיפורי התורה אלס הוראה לאחר מתן תורה, זיינען זיי אין אן אופן פון הכנה, כדלקמן, דעריבער שטייען זיי אין תורה אלס הקדמה והכנה למ"ת.

ד. דער ביאור בזה: דער חילוק צווישן עבודת האבות און עבודת בנ"י לאחר מ"ת בקיום התומ"צ איז בשתים — הן מצד דעם אדם העובד הן מצד דעם גילוי מלמעלה: ביי די אבות איז דער גילוי דורך זייער עבודה געווען בדרך מלמטה למעלה, ד.ה. זיי זיינען נתעלה ונזדכך געווארן, ובמילא זיינען זיי געווען כלים ממש צו דעם אור אלקי וואס האט מאיר געווען דורך זייער עבודה[19].

אזוי איז אויך מצד דעם אור, ווייבאלד עס איז געווען אן אור וואס איז בערך צו (דער עבודה פון) די נבראים, האט דער אור ביי זיי מאיר געווען אין אן אופן גלוי.

אבער אין דער עבודת (התומ"צ פון) בנ"י לאחר מ"ת איז ניט בא כאו"א אזא הזדככות ועלי' ווי ביי די אבות[19] (וואס זיי זיינען געווען א מרכבה צו אלקות[20]);

18) ואתחנן ד, כ.

19) ראה ד"ה זכור (תרס"ה פ"י. תרנ"ד). וראה תניא פמ"ז. תו"א כג, ג.

20) ב"ר פמ"ז, ו. פפ"ב, ו. וראה תניא פכ"ג.

און לאידך, ווערט דורך זייער תומ"צ נמשך אן אור וואס איז העכער פון וועלט — ובמילא שטייט עס ניט (אזוי) בגלוי.

וטעם הדבר: פאר מ"ת איז געווען די גזירה אז העליונים לא ירדו לתחתונים והתחתונים לא יעלו לעליונים[21] — אז מדריגת אלקות וואס איז לגמרי העכער פון וועלט זאל ניט נמשך ווערן אין „תחתונים": לאחר מ"ת „בטל את הגזירה הראשונה ואמר התחתונים יעלו לעליונים והעליונים ירדו לתחתונים", ביז אז נבראים תחתונים קענען נתאחד ווערן מיט אלקות וואס איז לגמרי העכער פאר וועלט.

במ"ת גופא איז אבער געווען דער גילוי אין אן אופן פון מלמעלה למטה, ד.ה. דער מטה איז ניט געווען קיין כלי צו דעם גילוי אור[22], און דערפאר איז אט דער אור ניט אראפגעקומען אין אים באופן גלוי.

וכידוע אז דער גילוי אור אלקי וואס איז געווען במ"ת איז געווען לפי שעה[23] און דערנאך איז ער נפסק געווארן — „במשוך היובל המה יעלו בהר"[24];

און כדי אז א איד זאל זיין א כלי צום גילוי אור פון מ"ת, וואס איז העכער פון וועלט איז עס דוקא דורך זיין עבודה[25], וואס דורך דעם ווערט אויפגעטאן א גילוי ויחוד נצחי.

21) שמו"ר פי"ב, ג. תנחומא וארא טו.

22) לקו"ת ראה כח, ב. ד"ה וירד תרמ"ג בסופו. ד"ה זכור הנ"ל. ד"ה אריב"ל תרח"ץ פ"ח. המשך תרס"ו ע' שנג. המשך תער"ב ח"ב ע' תתקל ואילך.

23) ראה תניא פל"ו.

24) אף שבתחלה כל הנוגע בהר מות יומת (יתרו יט, יב-יג) מצד „וירד ה' על הר סיני" (יתרו שם, כ).

25) ראה ד"ה וירד שם: „והמכוון בזה כדי שיהי' ביטול היש לאין שיהי' העבודה, דבמ"ת נמשך מחמת עצמו שלא באתערותא דלתתא".

ה. מיט דעם איז מובן ווי אזוי עבודת אברהם (והאבות בכלל) אין קיום התורה ומצות איז א חלק פון תורה — א הוראה נצחית צו יעדן אידן אין אלע זמנים: אויך לאחרי מ"ת, בכדי אז דער גילוי פון מ"ת זאל נתגלה ונתאחד ווערן מיט דעם אידן הלומד תורה ומקיים המצוה, דארף זיין די הקדמה פון עבודה מצ"ע ע"ד עבודת האבות:

כשם ווי ביי כללות ההכנה צו מ"ת, איז בכדי עס זאל נמשך ווערן אין דער בריאה די בחי' פון אלקות און תורה וואס איז העכער פון וועלט, האט פריער געדארפט זיין די שלימות אין דער עבודה און ביטול פון נבראים מצ"ע, און דורכדעם ממשיך זיין דעם אור וואס איז שייך און בערך הבריאה — וואס דאס האט זיך אויפגעטאן דורך עבודת האבות[26] — און ערשט נאכדעם איז נמשך געווארן אין דער בריאה אן אור וואס איז העכער פון וועלט[27];

עד"ז איז אויך בפרטיות אין עבודת בנ"י: בכדי דער אור שלמעלה מהבריאה (וואס ווערט נמשך באופן דמלמעלה למטה, כנ"ל) זאל נתגלה און נתאחד ווערן מיט דעם אידן הלומד תורה ומקיים מצות, דארף ביי אים פריער זיין שלימות העבודה און ביטול וזיכוך פון זיין מציאות, וואס דורך דעם ווערט ביי אים אויפגעטאן די התאחדות מיט אלקות ותורה שבערך הבריאה — און דעמאלט ווערט ער א כלי צו דער המשכה וגילוי פון תורתו של הקב"ה ווי זי איז געגעבן געווארן במ"ת, וואס איז לגמרי העכער פאר דער בריאה.

[דאס איז בדוגמת מרז"ל[28] „לעולם יעסוק אדם בתורה ומצות אע"פ שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה", וואס אט דער סדר איז — כמשמע מאומרו „לעולם" — ניט בלויז בשייכות צו אזא איינעם וואס קען ניט האלטן בהתחלת עבודתו ביי לימוד לשמה, נאר דאס איז דער סדר הלימוד ע"פ תורה[29] — ווארום דורך לימוד התורה שלא לשמה, אפילו אין דער העכסטער מדרי' פון שלא לשמה, ווערט דער איד פאר־אייניקט מיט דער בחי' תורה (ניט ווי זי איז מצ"ע, העכער פאר וועלט, נאר) ווי זי האט א שייכות צו וועלכער ס'איז מציאות אין וועלט (וואס אין דעם באשטייט דער תכלית צוליב וועלכן ער לערנט)[30] — און דאס איז די הקדמה צום צוקומען דורכדעם צום לימוד התורה לשמה (וואס זי איז תורתו של הקב"ה), אז ער פארבינדט זיך מיט דעם אויבערשטן אליין דורך תורתו[31] ווי זי איז העכער לגמרי פון התלבשות אין וועלט].

---

26) אי"ז סתירה להמבואר בד"ה וכל העם תרע"ח וד"ה לריח שמניך תש"ו פ"ו, שירידת נשמות האבות לעוה"ז הי' בשביל להמשיך גילוי אלקות בעולם ולא בשביל לתקן העולמות, והצורך בגילוי זה בכדי שלאחרי זה יהי' אפשר להיות התיקון ע"י כו' ובדוגמא שתחלה הי' האור שלגלות עצמותו ואח"כ הוא הגילוי להאיר את העולמות כו' — כי י"ל שזהו בנוגע להגילוי בעולם, היינו ביחס להגילוי בנשמות גשמיים, שעבודת האבות לא פעלה בהם, משא"כ בנוגע להגילוי בהאבות עצמם.

27) ראה עד"ז לקו"ש ח"ה ע' 159 ואילך ע"ד ההקדמה דקיום ז' מצות ב"נ למ"ת. וראה לקמן ע' 96 ואילך.

28) פסחים נ, ב. וש"נ.

29) ראה פי"מ להרמב"ם סנהדרין פ' חלק ד"ה וכת חמישית. רמב"ם סוף הלכות תשובה.

30) גם הלימוד ע"מ לעשות אי"ז תכלית הלימוד לשמה. ולימוד דיגדיל תורה ויאדיר (חולין סו, ב).

31) תניא פ"ה מפע"ח (ולהעיר דבפרטיות נק' זה אדעתא דנפש' — סידור דרושים לחתונה (קכח, א). ד"ה ארע"ק תרס"ז (המשך תרס"ו ע' שפה). ועוד. וראה סה"ש תו"ש ע' 19 ובהערה שם). וראה ב"ח או"ח ס' מז ד"ה ומ"ש דאמר.

און כאטש אז מ"ת האט געפועל'ט א חידוש אין יעדער מדרי' פון לימוד התורה, אז דורכדעם ווערט נמשך תורה ווי זי איז העכער פון מציאות העולם, כמרז"ל[32] „כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה עמו" (און עד"ז במצות), וואס פאר מ"ת איז דאס ניט געווען — איז אבער די המשכה אין אן אופן פון העלם: כדי אז דאס זאל נמשך ווערן בגלוי און נתאחד ווערן מיט דער מציאות הלומד, דארף ביי אים זיין די שלימות העלי' אין זיכוך פון זיין מציאות און די התאחדות מיט תורה וואס איז שייך צו ווען, כנ"ל.

ו. כעין זה זעט מען אויך אין דעם סדר הלימוד והבנת התורה ביי יעדן איד: ווען מ'הייבט אן לערנען מיט א „בן חמש למקרא" די פסוקי התורה, וואו עס רעדט זיך וועגן דעם אויבערשטן אינעם לשון פון „יד הגדולה", „יד החזקה" וכיו"ב, טייטשט אפ דער מלמד כפשוטו: די גרויסע האנט, די שטארקע האנט פון אויבערשטן: און וויפל מען זאל דערביי דעם קינד ניט מסביר זיין און מפשיט זיין וואס עס מיינט ביי דעם אויבערשטן „יד הגדולה", „יד החזקה", שטעלט ער זיך דאך פאר אז ס'איז א גרויסע און שטארקע גשמיות'דיקע האנט: נאר די „האנט" איז גאר אסך גרעסער און שטארקער ווי די וואס ער זעט ביי זיין מלמד, וכיו"ב.

לכאורה: וויבאלד עס איז א סתירה צו עיקרי יסודות האמונה, אז אין לו גוף ולא דמות הגוף — איז ווי פארלאנגט עס תורת אמת מ'זאל לערנען מיט א קינד, אדער מיט א קטן בידיעה, די פסוקים און ווערטער וואס מ'מוז עם געבן צו פארשטייען כפשוטם[33]?

ובפרט אז דער סדר הלימוד איז דער סדר ע"פ תורה: פריער לערנט מען מקרא לפי פשוטו — פשט התורה, דער־נאך — רמז ודרוש, און דערנאך סודות התורה.

ז. איז דער ביאור אין דעם, בקיצור עכ"פ (ווי שוין געריעדט כמה פעמים), אז דאס וואס מען לערנט מיט א קינד פשוטו של מקרא, און ער שטעלט זיך פאר אז „יד הגדולה", „יד החזקה" לדוגמא, איז א יד גשמי, נאר א גרע־סערע און שטארקערע פון דעם וואס ער זעט — איז דאס ניט היפך האמת: ווארום אויך דער קינד פארשטייט, אז דאס גופא וואס דער יד גשמי פון זיין מלמד וכיו"ב האט אין זיך כח ויכולת און אלע תכונות פון א יד, איז דאס ניט מצד זיין גשמיות'דיקן בשר ועצמות וכו', נאר מצד דעם כח וחיות וואס ס'איז דא אין דעם (דער נשמה — אע"פ וואס ער ווייס כלל ניט וואס דאס איז, און זיין

---

32) תדבא"ר רפי"ח. יל"ש איכה רמז תתרלד.

33) מובן שאי"ז שייך למ"ש הרמב"ם (הלכות תשובה פ"ג ה"ז) דנק' מין, דהרי זהו במי שיודע ומבין למעלה מזה כו', משא"כ בתינוק. וי"ל שעד"ז היא כוונת הראב"ד שם „הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות ויותר ממה שראו בדברי האגדות". וראה כ"מ שם מהעיקרים.

ועוד י"ל דדברי הראב"ד „וכמה גדולים וטובים ממנו הלכו בזו המחשבה לפי מה שראו במקראות כו'" — היינו דאף שהוא מצ"ע אינו גוף ובעל תמונה אפשר שיתלבש בגוף כו' כיון שהוא כל יכול ונמנע הנמנעות*. ולהעיר מהאמונות והדעות לרס"ג מאמר ב' ספ"ט. ועוד. וראה תו"ש סוף חלק ט"ז.

*) וע"ד הדיעות שהבינו ענין הצמצום כפשוטו (ראה שער היחוד והאמונה פ"ז (פג, סע"א ואילך)) שהיו מקובלים אמתיים, שאדה"ז כותב רק „ששגו וטעו בעיונם בכתבי האריז"ל" — כי תפסו כן מצד האמונה בהקב"ה שהוא כל יכול ונמנע הנמנעות (ראה בארוכה שיחת ש"פ עקב תשל"א. דברים (ושלאח"ז) תש"מ. תה"ש ושפ נשא תשמ"ג. ועוד). ואכ"מ.

מלמד ווייס אויך ניט — נאָר ער זאָגט עם אַז דאָס איז אַ) כח וחיות וואָס קומט פון דעם אויבערשטן. במילא פאַר־שטייט דער קינד, אַז ווען עס רעדט זיך וועגן „יד הגדולה" און „יד החזקה", און אַזוי אויך די אַנדערע תוארים גשמיים, איז דאָס אַוודאי ניט מצד דער גרויסער גשמיות'דיקער כמות, נאָר דאָס איז מצד אַ רוחניות'דיקן כח (פון דעם אויבערשטן) וואָס איז אין עם.

ד.ה. אַז יעדער ענין פון תורה, וואָס אַ קטן בידיעה לערנט און פאַרשטייט כפשוטו, איז דאָס אַ לימוד תורת אמת, תורתו של הקב"ה: ס'איז נאָר וואָס ער האָט אין דעם אַ ידיעה מצומצמת, וואָס איז נתלבש געוואָרן אין פשט התורה ווי דאָס קומט אַראָפּ צו אַ שכל פון אַ בן חמש למקרא: און ערשט נאָכדעם קומט ער צו, לויטן סדר עפ"י תורה, צו דער הבנה פון אַ „בן עשר שנים למשנה"[34] און שפעטער צו „בן חמש עשרה לגמרא" וכו', אַז באמיתיות ובפנימיות איז ער ית' מופשט לגמרי פון גשמיות, ביז ווי דאָס איז ע"פ סודות התורה.

און עד"ז איז עס אין דער בחי' פון תורה ביי יעדן לומד התורה, אַז פריער דאַרף זיין דער לימוד התורה כפי שורש נשמתו[35], וואָס דער לימוד איז (בפרט זה) בדוגמא צום לימוד התורה פון די אבות, דהיינו תורה ווי עס איז בערך הבריאה, וואָס דעמאָלט האָט ער שלימות הגילוי והעילוי ווי דאָס איז אין דער בריאה: און דערנאָך קומט ער צו לימוד התורה ווי זי איז בתכלית העילוי, העכער פון דער בריאה און פון שרש נשמתו — תורה ווי זי איז געגעבן געוואָרן במ"ת.

ח. דער טעם פאַרוואָאָס עס פאַדערט זיך די הקדמה פון עבודת האבות — צוקומען דורך עבודת האדם צו דער שלימות פון זיין מציאות (צו אלקות און תורה וואָס האָט אַ שייכות צו דער בריאה), אָלס הכנה צום גילוי פון תורה ווי זי איז געגעבן געוואָרן במ"ת, תורה שלמעלה מהבריאה — איז ניט בלויז מצד דעם מטה, מצד דעם מענטש וואָס לערנט תורה, נאָר אויך מצד הענין למעלה, ד.ה. מצד התורה עצמה:

דער סדר ווי דער אור שלמעלה מהבריאה קומט אַראָפּ אין דער בריאה, ביז ער ווערט נתאחד מיט דער בריאה, איז ניט אין אָן אופן אַז ער כמו שהוא ווערט באָלד נמשך אין דער בריאה, נאָר מתחלה ווערט נמשך בלויז אַ הארה פון אים, אָן אור מצומצם, וואָס קומט בהתלבשות אין עניני הבריאה און לאח"ז ווערט נתגלה דער עצם האור[36].

און עד"ז אין תורה שלמעלה מהבריאה, אַז פאַר נתינת תורתו של הקב"ה במ"ת, וואָס איז באין ערוך מהבריאה, איז פריער נמשך געוואָרן אַ הארה מצומצמת דערפון — ע"י האבות, די בחי' התורה ווי זי האָט אַ שייכות און איז בערך צו דער בריאה.

און אַזוי אויך לאחרי מ"ת גופא: איידער עס ווערט נתגלה ביי אַ אידן תורתו של הקב"ה שלמעלה מהבריאה, דאַרף פריער נמשך ונתגלה ווערן די בחי' התורה וואָס האָט אַ שייכות צו דער בריאה, און לאח"ז ווערט אין אים נתגלה תורה שלמעלה מהבריאה.

און ע"ד ווי סדר הלימוד אין די חלקי הפרד"ס פון תורה וואָס איינער ווערט נשתלשל פון צווייטן: פשט איז נשתלשל

34) אבות ספ"ה.

35) ראה מ"ש אדה"ז להלכה הלכות ת"ת פ"א ס"ד.

36) להעיר מד"ה לכה דודי תרפ"ט.

פון רמז, רמז פון דרוש און דרוש פון סוד[37].

ט. אבער דער סדר הלימוד והעבודה הנ"ל איז נאך אלץ ניט קיין געגונדיקע הכנה אויפצונעמען תורתו של הקב"ה שלמעלה מהבריאה, נאר מ'דארף אויך אנקומען צו דער עבודה פון גלות מצרים; פונקט ווי דאס איז געווען בפעם הראשונה, אז נאך די תורה ומצות ועבודת האבות האט געדארפט זיין גלות מצרים, אלס הכנה צו מתן תורה.

והטעם בזה י"ל: וויבאלד די תורה ווי זי איז געגעבן געווארן במ"ת איז העכער לגמרי פון דער בריאה, איז ניט מספיק דאס וואס דער נברא דערגרייכט מיט זיין עבודה צו זיין שלימות און ער ווערט נתאחד מיט דער תורה ווי זי איז בערך הבריאה, וואס נברא האט דאך פארט קיין שום ערך ניט צו בורא.

און דעריבער דארף אויך זיין א שינוי אין נברא — די הקדמת הפעולה פון „גלות מצרים", וואס דוקא דורכדעם ווערט ביי אים נתגלה תורתו של הקב"ה.

דער גלות מצרים איז געווען, ווי עס שטייט אין פסוק[38] „בחומר ובלבנים ובכל עבודה בשדה גו' אשר עבדו בהם בפרך", וואס ענינו אין לימוד התורה איז ווי מבואר אין זהר[39] — „בחמר דא ק"ו ובלבנים דא לבון הלכה", וואס עבודת פרך בכללות איז — עבודת נשים לאנשים*[39] — די עבודה ויגיעה וואס איז היפך טבעו ורגילותו פונעם אדם — און דוקא דורך דער עבודה ויגיעה היפך טבעו ווערט דער ביטול והזדככות המציאות פונעם נברא, אז אין אים זאל קענען נתגלה ווערן תורתו של הקב"ה, וואס איז העכער פון וועלט[40].

יו"ד. עפ"ז קען מען מסביר זיין א סיפור תמוה לכאורה פון אדמו"ר הצ"צ: ווען דער צ"צ איז נאך געווען יונג, האט אמאל דער אלטער רבי אים אריינגערופן און געזאגט אז ער וויל אים געבן (עניני) תורה במתנה. דער צ"צ האט דאס ניט אנגענומען, זאגענדיג דעם טעם, אז תורה וויל ער נעמען ביגיעה, דורך אייגענער הארבאוואניע. כו"כ שנים שפעטער, ווען הוסיף חכמה על חכמתו[41], האט דער צ"צ געזאגט אז עס פארדריסט פארוואס ער האט ניט אנגענומען דעם אנבאט פון אלטן רבי"ז: ווארום וויפל הויכע תורה־ענינים דער אלטער רבי וואלט אים געגעבן וואלט ער נאך אלץ געקענט האבן יגיעה אין תורה — אויף נאך העכערע ענינים — וויבאלד אז תורה איז דאך בלי גבול ותכלית.

לכאורה קען מען דערויף פרעגן: מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר? ס'איז דאך שווער צו זאגן, אז זייענדיג אין א מצב ראוי אז דער אלטער רבי האט אים געוואלט געבן ענינים פון תורה במתנה, האט ער זיך ניט געכאפט אויף אזא סברה פשוטה, זייענדיג א גדול בידיעת התורה וכו'.

---

37) לפי דעת הע"ח (הובא בנגיד ומצוה בתחלתו. נהר שלום בהקדמת רחובות הנהר בסופה). ולדעת המ"ח (מס' חיוב הנשמות פ"א מ"ב) דדרוש ביצירה (ומשתלשל מ)רמז בבריאה.

38) שמות א, יד.

39) זח"ג קנג, סע"א.

*39) סוטה יא, ריש ע"ב.

40) ראה גם לקמן ע' 9־328.

41) ע"ד לשון הקדמת בני המחבר לשו"ע אדה"ז בנוגע לאדה"ז.

וי"ל די הסברה אין דעם: אז דאָס איז ניט געווען קיין חרטה אויף זיין פריערדיקן ניט וועלן נעמען די ענינים פון תורה במתנה, נאָר וויבאַלד אַז דעמאָלט בשעת דער אַלטער רבי האָט דאָס אים געוואָלט געבן, האָט ער געפילט אַז אים פעלט נאָך די הכנה פון עבודת היגיעה אין תורה — יגיעה מתאימה לקבלת הצעה כזו, האָט ער דעריבער געהאַלטן אַז ער איז נאָך ניט קיין כלי צו דער תורה וואָס דער אַלטער רבי האָט אים געוואָלט געבן במתנה.

נאָכדעם ווי בא אים איז אַבער געווען אויך די יגיעה אין תורה, האָט ער געפילט אַז ער איז אַ „כלי" הראוי צו דער מתנה שבתורה, אַז ס'זאָל אים נתגלה ווערן די תורה וואָס איז העכער פאָר זיין יגיעה.

וי"ל אָט די הקדמה הנ"ל פון דער עבודה ויגיעה אין תורה איז ע"ד דוגמא ווי גלות מצרים איז געווען אַ הכנה צו מתן תורה.

(משיחות יום ב' דחגה"ש, תשל"ה
פורים תשכ"ט)